

Financiële stress en psychische klachten tijdens de coronapandemie

Hoe meer financiële stress, hoe meer psychische klachten.

Wetenschappelijk artikel: Simonse, O., Van Dijk, W. W., Van Dillen, L. F., & Van Dijk, E. (2022). The role of financial stress in mental health changes during COVID-19. *npj Mental Health Research*, 1(1), 15.

DOI: <https://doi.org/10.1038/s44184-022-00016-5>

Onderzoek in het kort

De coronapandemie heeft verschillende mensen op verschillende manieren beïnvloed. Zo hadden sommige mensen weinig last van psychische klachten (zoals depressieve klachten of angstklachten), terwijl anderen meer psychische klachten kregen. Dit onderzoek laat zien dat het gevoel niet genoeg geld te hebben (financiële stress) een verklaring kan zijn voor de verschillen in psychische klachten tijdens de coronapandemie. Nederlanders met meer financiële stress hadden meer psychische klachten. En andersom gold: Nederlanders met minder financiële stress hadden minder psychische klachten. Bovendien blijkt dat vooral Nederlanders met schulden of weinig spaargeld (financieel kwetsbaren), financiële stress ervaarden tijdens de pandemie. De coronapandemie leidde daarom tot meer psychische klachten bij financieel kwetsbaren dan bij andere Nederlanders. Het advies naar aanleiding van deze uitkomsten is om extra mentale ondersteuning te bieden aan financieel kwetsbare groepen.

Achtergrond

Mensen ervaren financiële stress als ze het gevoel hebben dat ze niet genoeg geld hebben in vergelijking met wat ze nodig hebben en geen controle ervaren over hun financiële situatie. Financiële stress kan leiden tot psychische klachten zoals depressieve klachten en angstklachten. Naar psychische klachten tijdens de coronapandemie is al veel onderzoek gedaan, maar met wisselende uitkomsten.

Bepaalde groepen, zoals laagopgeleiden of zelfstandig ondernemers, ervaarden mogelijk meer financiële stress als gevolg van de pandemie. Deze groepen hadden namelijk meer te lijden onder de economische gevolgen. Zo vielen er vooral ontslagen in sectoren waarin laagopgeleiden werkten en was er minder werk beschikbaar voor ondernemers. Deze groepen zijn daar meer financieel kwetsbaar en mogelijk ook vatbaarder voor psychische klachten als gevolg van de pandemie.

Vaak hadden financieel kwetsbare Nederlanders al vóór de coronapandemie een lager inkomen, minder spaargeld en meer schulden. De gevolgen van de pandemie maakten de financiële situatie van deze

Nederlanders nog moeilijker. Mogelijk ervaren zij daarom meer financiële stress en meer psychische klachten tijdens de pandemie.

Dit onderzoek probeert antwoord te geven op de volgende vragen: 1) Verklaren verschillen in financiële stress, verschillen in psychische klachten tijdens de coronapandemie? 2) Hebben financieel kwetsbare Nederlanders meer financiële stress én meer psychische klachten tijdens de coronapandemie?

Deelnemers

Deelnemers waren 736 volwassenen uit een representatieve steekproef van Nederlandse huishoudens. De gemiddelde leeftijd was 56 jaar en 53% was vrouw. Het gemiddelde inkomen was netto €2.865,-.

Methode

Deelnemers vulden drie keer een vragenlijst in. De vragenlijst onderzocht 1) financiële stress, 2) psychische klachten (i.e., depressieve klachten en angstklachten) en 3) de financiële situatie van een huishouden (inkomen, spaargeld en schulden). De eerste vragenlijst werd afgenomen vóór de coronapandemie tussen april en november 2018. De tweede en derde vragenlijst werden afgenomen tijdens de coronapandemie tussen december 2019 en maart 2020 en tussen december 2020 en maart 2021.

Resultaten en aanbevelingen

De wederzijdse relatie tussen financiële stress en psychische klachten

In het eerste half jaar van de coronapandemie hadden Nederlanders gemiddeld niet méér psychische klachten. Er waren wel grote verschillen in psychische klachten tussen Nederlanders. Nederlanders met meer financiële stress hadden meer psychische klachten, terwijl Nederlanders met minder financiële stress minder psychische klachten hadden. Financieel kwetsbare Nederlanders (weinig spaargeld en met schulden) ervaren de meeste financiële stress tijdens de pandemie. Verschil in financiële stress kan dus een verklaring zijn voor de verschillen in psychische klachten tijdens de coronapandemie.

Bied financieel kwetsbare mensen ondersteuning tijdens, maar ook na economische verandering

Financieel kwetsbare mensen waren meer vatbaar voor economische gevolgen van de coronapandemie. Economische verandering kan bij financieel kwetsbare mensen zorgen voor (verder) controleverlies over hun financiële situatie. Dit leidt vervolgens tot (meer) stress en psychische klachten. Financieel kwetsbare mensen hebben daarom zowel financiële als psychische ondersteuning nodig. Bovendien stopt financiële stress niet meteen nadat de oorzaak van de economische verandering verdwijnt (zoals het eindigen van de coronapandemie). De overheid zou daarom hulp moeten blijven bieden aan financieel kwetsbare mensen.